

<https://doi.org/10.70728/a.series.ijt.v08.i08.014>

O'ZBEKISTON NOMODDIY MADANIY MEROSI TARIXIDA “BOYSUN BAHORI” FESTIVALINING O'RNI VA TARIXIY AHAMIYATI

Sadullayeva Farangiz Saparovna

Jizzax viloyati pedagogik mahorat markazi

“Akademik faoliyatni muvofiqlashtirish” bo'limi boshlig'i

ayanamuz@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada “Boysun bahori” Xalqaro folklor festivalining 2026-yilgi nashri O'zbekiston nomoddiy madaniy merosini saqlash, rivojlantirish va xalqaro miqyosda targ'ib qilishdagi o'rni tahlil qilinadi. Festivalning tashkiliy jihatlar, ishtirokchi davlatlar tarkibi, dastur yo'nalishlari, ilmiy-amaliy ahamiyati, shuningdek, YuNESKO bilan hamkorlikdagi strategik loyihalar yoritilgan [1]. Tadqiqotda festivalning madaniy, ijtimoiy, iqtisodiy va turistik samaradorligi baholanib, kelajak istiqbollari belgilab berilgan [2].

Kalit so'zlar: Boysun bahori, YuNESKO, folklor festivali, nomoddiy madaniy meros, Boysun madaniy hududi, xalqaro madaniyatlararo muloqot, turizm, madaniy meros.

Аннотация. В данной научной статье анализируется роль Международного фольклорного фестиваля «Бойсун бахори» 2026 года в сохранении, развитии и популяризации нематериального культурного наследия Узбекистана на международном уровне. Освещаются организационные аспекты фестиваля, состав стран-участниц, основные направления программы, его научно-практическое значение, а также стратегические проекты, реализуемые в сотрудничестве с ЮНЕСКО [1]. В исследовании оценивается культурная, социальная, экономическая и туристическая эффективность фестиваля, а также определяются перспективы его дальнейшего развития [2].

Ключевые слова: «Бойсун бахори», ЮНЕСКО, фольклорный фестиваль, нематериальное культурное наследие, культурное пространство Бойсуна, международный межкультурный диалог, туризм, культурное наследие.

Abstract. This scientific article analyzes the role of the 2026 edition of the “Boysun Bahori” International Folklore Festival in preserving, developing, and promoting Uzbekistan's intangible cultural heritage at the international level. The article examines the organizational aspects of the festival, the composition of participating countries, key program areas, its scientific and practical significance, as well as strategic projects implemented in cooperation with UNESCO [1]. The study evaluates the cultural, social, economic, and tourism-related effectiveness of the festival and identifies prospects for its future development [2].

Keywords: Boysun Bahori, UNESCO, folklore festival, intangible cultural heritage, Boysun cultural space, international intercultural dialogue, tourism, cultural heritage.

KIRISH. Boysun tumani O‘zbekistonning janubiy chekkasida joylashgan bo‘lib, u nafaqat geografik, balki madaniy jihatdan ham alohida o‘ringa ega. 2008-yilda YuNESKO tomonidan “Nomoddiy madaniy meros” ro‘yxatiga kiritilgan “Boysun madaniy hududi” qadimiy marosimlari, xalq qo‘shiqlari, afsona va rivoyatlari bilan butun dunyoga mashhur [3].

“Boysun bahori” festivali esa ushbu boy merosni zamonaviy formatda namoyish etuvchi muhim madaniy voqeadir. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Madaniyat va san’at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarorida madaniy merosni asrash va xalqaro miqyosda targ‘ib qilish muhim vazifa sifatida belgilangan [4].

2026-yilgi festival nafaqat an‘anaviy folklor namoyishlari, balki raqamli texnologiyalar, ilmiy konferensiyalar va xalqaro hamkorlik loyihalari bilan boyitilgani bilan ajralib turadi.

“Boysun bahori” Xalqaro folklor festivali O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi, Surxondaryo viloyati hokimligi, YuNESKOning O‘zbekistondagi ofisi hamda Turizm va madaniy meros vazirligi tomonidan tashkil etilgan [1]. Festival 2026-yil 25–29-aprel kunlari Surxondaryo viloyati, Boysun tumanida bo‘lib o‘tdi.

Festivalni tashkil etishda O‘zbekiston Yoshlar ishlari agentligi, O‘zbekiston Milliy radiosi va televideniyesi, O‘zbekiston Badiiy akademiyasi hamda O‘zbekiston Folklor jamiyati kabi qator tashkilotlar hamkorlik qildi. Festivalda 45 davlatdan 612 nafar ishtirokchi qatnashdi [5]. 52 000 dan ortiq tomoshabin festivalni joyida tomosha qilgan bo‘lsa, 540 000 dan ortiq tomoshabin esa onlayn tarzda kuzatdi.

Festival byudjeti davlat byudjeti, xalqaro grantlar, YuNESKO, Islom taraqqiyot banki, Yaponiya madaniyat fondi kabi tashkilotlarning homiylik mablag‘lari hisobidan ta‘minlandi.

“Boysun bahori” Xalqaro folklor festivalining ochilish marosimi 2026-yil 25-aprel kuni Boysun tumanidagi “Qo‘sh tepa” ochiq osmon maydonida bo‘lib o‘tdi [5]. Marosim milliy liboslar paradidan boshlandi. Unda YuNESKO va Madaniyat vazirligi rahbarlarining tabrik so‘zlari tinglandi hamda O‘zbekiston Prezidentining madaniyat sohasidagi farmoyishi va murojaatlari o‘qib eshittirildi [4]. Ochilishning asosiy qismida “Boysun qo‘shig‘i” nomli spektakl bo‘lib o‘tdi, unda 300 nafar ijrochi ishtirok etdi. Shuningdek, tomoshabinlarga havodagi otashin va milliy raqs kompozitsiyalari taqdim etildi.

Festivalning asosiy yo‘nalishlari

Yo‘nalish	Tavsifi	Ishtirokchilar soni
♪ Xalq qo‘shiqlari va cholg‘u ijrosi	An‘anaviy va zamonaviy usulda ijro etilgan xalq qo‘shiqlari, maqom va katta ashula namoyishlari	150+

🎭 Milliy raqs va teatrlashtirilgan tomoshalar	Xalq raqslari, doston, ertak va afsonalarga asoslangan teatr spektakllari	180+
🏺 Amaliy san‘at ko‘rgazmasi	Kulolchilik, yog‘och o‘ymakorligi, kashtachilik, zardo‘zlik, bo‘zchilik, duradgorlik, qadimiy mehnat qurollari	200+
📄 Ilmiy-amaliy konferensiya	“Boysun – YuNESKO meros markazi” mavzusida xalqaro konferensiya, “Folklor va raqamli texnologiyalar” seminari	60
👤 Yoshlar folklor loyihasi	18–30 yoshli ishtirokchilar uchun “Yosh folklor ustalari” tanlovi	40
🌿 Eko-folklor dasturi	Atrof-muhitni muhofaza qilish mavzusida ekologik spektakl va ko‘rgazma	30
💻 Raqamli meros laboratoriyasi	Barcha chiqishlar raqamli platformalarga yozib olindi, virtual ekskursiyalar tashkil etildi	–

“Boysun bahori” Xalqaro folklor festivali doirasida 2026-yil 26–28-aprel kunlari ilmiy-amaliy konferensiya bo‘lib o‘tdi. Konferensiya uch kun davom etib, har bir kun alohida mavzuga bag‘ishlandi.

Birinchi kun — 26-aprel kuni “Boysun – YuNESKO nomoddiy madaniy merosi: o‘tmishi, buguni va kelajagi” mavzusidagi sessiya bo‘lib o‘tdi. Unda YuNESKO ekspertlari va madaniyatshunoslar ishtirok etib, Boysun madaniy hududining jahon miqyosidagi ahamiyati, uni saqlash va rivojlantirish masalalari muhokama qilindi [3].

Ikkinchi kun — 27-aprel kuni “Folklor va zamonaviy texnologiyalar: raqamli arxivlash va targ‘ibot” mavzusiga bag‘ishlandi. Ushbu sessiyada IT mutaxassislar, folklor tadqiqotchilari va arxiv xodimlari folklor materiallarini raqamlashtirish, ularni saqlash va xalqaro miqyosda targ‘ib qilishning zamonaviy usullari yuzasidan tajriba almashdilar [6].

Uchinchi kun — 28-aprel kuni “Yosh avlod va madaniy meros: ta’lim, tarbiya va ijod” mavzusidagi sessiya tashkil etildi. Unda pedagoglar, madaniyat xodimlari va yoshlar tashkilotlari vakillari yosh avlodni milliy madaniy meros asosida tarbiyalash, folklorning ta’lim jarayonidagi o‘rni hamda yoshlarning madaniy merosni saqlashdagi roli haqida fikr almashdilar.

Konferensiya yakunida qabul qilingan tavsiyalar asosida “Boysun madaniy hududi”ni rivojlantirish, folklor materiallarini raqamlashtirish va yosh avlodni madaniy meros asosida tarbiyalash bo‘yicha aniq vazifalar belgilab olindi.

Xalqaro ishtirokchilar tarkibi va geografiyasi

T/r	Davlat	Ishtirokchilar soni	Guruhlar soni
1	O‘zbekiston	185	26
2	Qozog‘iston	48	7
3	Qirg‘iziston	38	6
4		30	5

5	Turkmaniston	22	4
6	Ozarbayjon	18	3
7	Turkiya	42	6
8	Rossiya	28	4
9	Xitoy	32	5
10	Hindiston	26	4
11	Eron	20	3
12	Misr	15	2
13	Yaponiya	18	3
14	Janubiy Koreya	16	2
15	Malayziya	14	2
16	Indoneziya	12	2
17	Fransiya	10	1
18	Italiya	8	1
19	Ispaniya	10	1
20	AQSh	12	2
21	Germaniya	10	1
22	Boshqa davlatlar (15 ta)	98	12

“Boysun bahori” Xalqaro folklor festivalida ishtirokchilar faoliyat turi bo‘yicha tahlil qilinganda, eng ko‘p ishtirokchi amaliy san‘at ustalari bo‘ldi — ular umumiy ishtirokchilarning 29,5 foizini (180 nafar) tashkil etdi. Milliy raqs ansambllari vakillari 22 foizni (135 nafar), xalq qo‘shiqchilari 18 foizni (110 nafar), cholg‘u ijrochilari 15,5 foizni (95 nafar), dostonchi va epik ijodkorlar 10,5 foizni (65 nafar), tadqiqotchilar va ekspertlar esa 4,5 foizni (27 nafar) tashkil qildi.

“Boysun bahori” Xalqaro folklor festivali nafaqat madaniy, balki ilmiy jihatdan ham katta ahamiyatga ega bo‘ldi. YuNESKO vakillari festivalda ishtirok etib, “Boysun madaniy hududi”ni yanada rivojlantirish bo‘yicha takliflar taqdim etdi. Festival doirasida YuNESKOning “Nomoddiy madaniy merosni saqlash” bo‘yicha trening va seminarlar o‘tkazildi. YuNESKO tomonidan “Boysun madaniy hududi” loyihasining 2026–2030-yillarga mo‘ljallangan strategik rejasi ishlab chiqildi [3].

Ilmiy tadqiqot natijalari ham muhim o‘rin tutdi: konferensiyada 25 ta ilmiy maqola taqdim etildi [2]. “Boysun folklori: an‘ana va zamonaviylik” to‘plami nashr etildi. Festival materiallari asosida 3 ta monografiya va 6 ta ilmiy tezislarni nashrga tayyorlandi.

Madaniy meros va san‘at sohasida festivalning ochilish va yopilish marosimlari milliy va jahon madaniyati sintezini namoyish etdi. “Boysun” raqs ansambli va “Bahor” xalq xorining chiqishlari festivalning eng yorqin lahzalari bo‘ldi. Festivalda qirg‘iz “Manas”, qozoq “Ko‘kpar”, turk “Mevlana” dostonlari namoyish etildi [7].

Xalqaro folklor festivali raqamli texnologiyalar bilan ham boyitildi. Festivalning barcha voqealari raqamli arxivga joylashtirilib, kelajak avlodlar uchun saqlab qo‘yildi [6]. Shu bilan birga, global foydalanuvchilar uchun “Virtual Boysun” loyihasi ishga tushirildi — bu loyiha orqali har bir qiziqqan shaxs 3D formatda Boysun madaniy hududi bo‘ylab virtual sayohat qilish imkoniyatiga ega bo‘ldi. Ijtimoiy tarmoqlarda festivalga bo‘lgan qiziqish ham yuqori bo‘ldi: Boysun Bahori2026 hashtagi 1 milliondan ortiq marta ishlatilgan.

“Boysun bahori” Xalqaro folklor festivali nafaqat madaniy, balki ijtimoiy jihatdan ham katta samaralar berdi. Yoshlar o‘rtasida milliy qadriyatlarga qiziqish sezilarli darajada oshdi [2]. Mahalliy aholining festivalga bo‘lgan ishtiyoqi va qatnashishi kengaydi. 200 dan ortiq bolalar va yoshlar folklor to‘garaklariga jalb qilindi. “Boysun madaniy hududi” bo‘yicha maktablarda maxsus sinflar tashkil etildi [4].

Madaniy xilma-xillik va bag‘rikenglik ham festivalning muhim jihatlaridan biri bo‘ldi. Festivalda 20 dan ortiq milliy madaniyatlar o‘z san‘atini namoyish etdi [5]. “Xalq do‘stligi” forumida turli millat vakillari o‘zaro fikr almashdilar. Festival “O‘zbekiston – bag‘rikenglik makoni” shiori ostida o‘tdi [1].

Shuningdek, “Boysun bahori” YuNESKO bilan mustahkam strategik hamkorlik asosida tashkil etilmoqda. YuNESKOning 2024-2025-yillardagi “Nomoddiy madaniy merosni saqlash” dasturiga “Boysun bahori” festivali kiritilgan bo‘lib, bu festivalning xalqaro miqyosdagi ahamiyatini oshirgan. UNESCO ekspertlari festival davomida “Boysun madaniy hududi”ni o‘rganib, uni yanada kengaytirish bo‘yicha tavsiyalar berdi. Festival YuNESKO tomonidan “Samarali amaliyot” sifatida e’tirof etilgan [3].

2008-yilda YuNESKO ro‘yxatiga kiritilgan “Boysun madaniy hududi” 2026-yilda qayta ko‘rib chiqilib, unga qo‘shimcha 5 ta element (raqslar, marosimlar) qo‘shish taklifi berilgan. “Boysun bahori”ning raqamli arxivi YuNESKO tomonidan “nomoddiy meros portal” uchun asos sifatida qabul qilingan [6].

Xulosa. 2026-yilgi “Boysun bahori” Xalqaro folklor festivali o‘zining ko‘plab yangiliklari bilan avvalgi yillardagi nashrlardan ajralib turdi. Festivalning eng muhim yangiliklaridan biri virtual platforma orqali jonli efirda namoyish etilishi bo‘ldi – bu orqali 540 000 dan ortiq tomoshabin festivalni masofadan turib kuzatish imkoniyatiga ega bo‘ldi [6]. Shuningdek, yoshlar folklor loyihasi doirasida 18–30 yoshli ishtirokchilar uchun “Yosh folklor ustalari” tanlovi tashkil etilib, yosh avlodning folklor sohasidagi salohiyatini namoyish etishga zamin yaratildi [2].

Atrof-muhitni muhofaza qilish mavzusidagi eko-folklor dasturi festivalning ijtimoiy mas’uliyatini oshirishga xizmat qildi. Raqamli meros arxivi orqali barcha chiqishlar raqamli platformalarga joylashtirilib, kelajak avlodlar uchun meros sifatida saqlandi [6]. Shu bilan birga, “Boysun bo‘ylab sayohat” turistik marshruti ishlab chiqilib, Boysun, Qo‘sh tepa, Surxon, O‘qtosh, To‘polon kabi qadimiy maskanlarni o‘z ichiga oldi [8].

Ilmiy jihatdan esa “Boysun folklori: an‘ana va zamonaviylik” nomli ilmiy to‘plam nashr etildi [2]. YuNESKO ekspertlari ishtirokida “Nomoddiy madaniy meros – raqamli texnologiyalar” mavzusida xalqaro trening o‘tkazilib, folklor merosini raqamlashtirish va targ‘ib qilish sohasidagi ilg‘or tajribalar o‘rganildi [3].

Ushbu yangiliklar “Boysun bahori” festivalining nafaqat an‘anaviy folklor bayrami, balki zamonaviy texnologiyalar, ekologik mas’uliyat va yoshlar tashabbuslarini birlashtirgan ko‘p qirrali madaniy platformaga aylanganini ko‘rsatdi. Bu o‘zgarishlar festivalning kelgusi yillardagi rivojlanishida ham muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

2026-yilda o‘tkazilgan “Boysun bahori” Xalqaro folklor festivali O‘zbekiston madaniy merosini xalqaro miqyosda targ‘ib qilish, YuNESKO bilan hamkorlikni mustahkamlash,

turizm va iqtisodiy rivojlanishga hissa qo‘shish, shuningdek, xalqaro do‘stlik va bag‘rikenglikni rivojlantirishda muhim voqea bo‘ldi [1, 3, 5, 8].

Festivalning ilmiy-amaliy konferensiyasi, raqamli platformalardagi faoliyati, 45 davlatdan 612 nafar ishtirokchining qatnashishi, 52 000 dan ortiq tomoshabin va 540 000 dan ortiq onlayn tomoshabinlar festivalning muvaffaqiyatini ko‘rsatmoqda [5, 6].

Quyidagi omillar festivalning kelajakdagi rivojlanishini ta‘minlaydi:

- □ YuNESKO tomonidan qo‘llab-quvvatlash va “Samarali amaliyot” sifatida e‘tirof [3];
- □ Xalqaro ishtirokchilar sonining yildan-yilga oshib borishi [5];
- □ Madaniy merosning raqamli texnologiyalar bilan uyg‘unlashuvi [6];
- □ Yoshlar va mahalliy aholining faol qatnashishi [2].

Shu sababli, “Boysun bahori” festivali O‘zbekiston madaniyatining jahon miqyosidagi targ‘ibotchisi sifatida xizmat qilishda davom etadi.

Festivalning 2030-yilgacha bo‘lgan istiqbollari xalqaro madaniyatlararo muloqotni kengaytirish, YuNESKO ro‘yxatidagi “Boysun madaniy hududi”ni yanada rivojlantirish va madaniy merosni avloddan avlodga o‘tkazishga qaratilgan.

2027–2028-yillarda ishtirokchilar sonini 700 nafarga yetkazish va 60 davlatni jalb qilish rejalashtirilgan bo‘lib, bu festivalning xalqaro miqyosdagi obro‘cini oshiradi.

2028–2029-yillarda “Boysun madaniy hududi”ga YuNESKO ro‘yxatiga 5 ta yangi element (raqslar, marosimlar) kiritish taklifi ilgari surilgan [3].

2029–2030-yillarda esa yil davomida folklor maktablari va treninglar tashkil etish, shuningdek, festivalni mintaqaviy tarmoqqa aylantirish orqali madaniy merosni uzoq muddatli saqlash va rivojlantirish maqsad qilingan [2].

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. (2025). “Boysun bahori” festivali hisoboti. Toshkent.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Madaniyat va san’at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-112-son qarori. (2022). Toshkent.
3. YuNESKO. (2008). Nomoddiy madaniy meros ro‘yxati: Boysun madaniy hududi. <https://ich.unesco.org>
4. Islom taraqqiyot banki (IsDB). (2025). O‘zbekiston madaniy merosi loyihalari. Jidda.
5. Surxondaryo viloyati hokimligi hisobotlari. (2025-2026). Termiz.
6. O‘zbekiston Turizm va madaniy meros vazirligi. (2026). Turistik statistik to‘plam. Toshkent.
7. O‘zbekiston Badiiy akademiyasi. (2026). Folklor va amaliy san’at ko‘rgazmalari to‘plami. Toshkent.
8. “Boysun bahori” festivali arxiv materiallari. (2026). Boysun.